

SKOLA & SAMHÄLLE

[S.O.S]

HEM ARKIV OM S.O.S. KONTAKT

Sök

Donald Broady 1984/2016

Publicerad av: Olle Holmberg torsdag, februari 11, 2016 · Lämna en kommentar

I skoldebatten smyger historien med skamsna slagord. Men minnet borde vara det i nuet som gör framtiden synlig. I KRUT:s* nummer 35-36, 1984 skrev Donald Broady en artikel med titeln ”Om bildning och konsten att ärva”. Det är historia nu. Kan man lära sig något av den? Man börjar i alla fall fundera. Vad betyder det att nuets slagord var förutsedda för med än trettio år sen? Vad är det som vi ser i nuet som kan tänkas växa de kommande trettio åren? Privatiseringen till en totalt privatiserad skolmarknad? En segregerad skola till ett parallellskolesystem med en skola för de anställningsbara och en för låglönemarknaden? – Här ett utdrag ur Broadys text från 1984. (red)

”Enligt min mening är det främst i de reformpedagogiska traditionerna vi återfinner 1900-talets motsvarighet till det klassiska borgerliga bildningsidealet. Detta behöver sägas idag, bland annat eftersom socialdemokratins defensiva hållning i den offentliga skoldebatten kan ge det allmänna intrycket att reformtraditioner är något att skämmas för. I det i hög grad partipolitiska spel som pågått sedan valåret 1979 har socialdemokratien agerat strykpojke, mössan i hand, mumlande: ursäkta, men också vi älskar kunskaper och kulturarv — ett sorgligt skådespel som av allt att döma kommer att nyuppsättas med oförändrad rollbesättning 1985. Möjligen med några nyskrivna repliker: ... och vi älskar frihet med för den delen.

PRENUMERERA PÅ
NYHETSBRÉVET

Missat inget! Prenumerera gratis på Skola och Samhälles nyhetsbrev. Obs! Följ instruktionerna i det mail du får för att bekräfta din prenumeration. Välkommen som prenumerant!

Din e-postadress

FBF ■ Powered by @Google Feedburner

Senaste inläggen

Arbetet med ”Skuggan” fortsätter

Skuggan – Olle Holmberg & Jan Thavenius: OECD – vår politiska överrock

Sten Svensson: Vilse i statistikdjungeln

Sommaruppehåll

Jan Thavenius: Vad gör lärarutbildningen med kulturen?

Jennie Sivenbring: Fokus på målpuppfyllelse överskuggar kunskapsdiskussionen

Lars Lagheim: Tänk om, tänk rätt när dagens betygssystem ses över

Sten Svensson: Sämre resultat i fristående gymnasieskolor

Anders Jönsson: Bedömningsreformen som kom av sig...

Sten Svensson: Vinden vänder

Per Kornhall: Skolkommissionen – bättre än förväntat

Roger Bodin: Skolan en spegelbild

En sådan utveckling hade vi som arbetar med KRUT inte räknat med. Ändå var det som inträffade 1979 — att skolfrågan för första gången på länge blev verkligt partiskiljande — på sätt och vis något vi ville. Vi hade tidigare reagerat mot uppfattningen att pedagogiska avgöranden, av typ sammanhållen eller nivågrupperad undervisning, är expertfrågor utan samband med politiska värderingar. Vi såg också gärna att vågen av löslig amerikansk terapeutisk ideologi hejdades; KRUT startades i opposition mot bl.a. den strömningen.

Men vad kom i stället?

Jo, en genompartipolitiserad skoldebatt där moderaternas och skp:s politruker utan att besväras av kunskaper om skolan förr och nu tar varje chans att odla myterna om den gamla goda och den nya, fördärvliga och framför allt socialdemokratiska skolan. En skoldebatt där varje reformpedagogisk tradition är misstänkliggjord på förhand, eftersom ”reform” förknippas med socialdemokrati, statlig central byråkrati och uppifrån-progressivism.

En skoldebatt där debattörer år ut och år in kan turnera de populäraste honnørsorden utan att någonsin tvingas precisera sig, och så när lyckats göra ordet ”kunskap” lika tomt på innehåll, förbrukat och oanvändbart som när skoladministratörer, förlagsredaktörer och alternativpedagogiska entusiaster under 70 talet fördärvade ordet ”dialog”.

Utan kunskap om skolans historiska och sociala villkor blir skoldebattens alla patentmediciner verkningslösa, 70-talets dialogpedagogik likaväl som 80-talets guldåldersmyter (hyllningarna till ”skolan förr” eller ”socialdemokratins gamla fina bildningsideal”).

De lärare, elever, föräldrar och andra som träget arbetar för att göra skolan drägligare och mer lärorik, vet att en återgång till skolan ”förr” är omöjlig redan av det enkla skälet att den existerade i ett annat samhälle. Dessutom var skolan förr inte så förträfflig som många gärna vill tro. Som regel åberopas realskolans kunskapsnivå som mönster. Men i så fall skall realskolans elever jämföras med den grupp elever som nu går första årskursen på gymnasieskolans teoretiska linjer. Ungefär så många, så gamla (åtskilliga hade gått om) och från motsvarande samhällsklasser var de som gick ut realskolan när den var som mest utbyggd. Dessförinnan var de ännu färre och utgjorde i än högre grad en överklasselit.

Vinden i skoldebatten tycks nu på väg att vända igen. Massmediedebattörerna, som sedan 1979 krävt ”kunskap i skolan”, har nog försuttit sin chans eftersom de fortfarande efter snart fem år inte lyckats prestera vare sig analyser av varför skolan är som den är eller realiserbara förslag till hur den skulle kunna bli bättre. Lärare skall beordras att lära ut det lärare brukar lära ut, fast mera — det var allt man hade på hjärtat, visade det sig.

I andra länder har motsvarande opinioner (back to basics-rörelsen i USA, ”Mut zur Erziehung”-rörelsen i Västtyskland) lagt mer handfasta synpunkter på undervisningens utformning och användningen av tester och prov, och kanske därför skördat en del framgångar. I USA drogs till och med lärare vilkas elever inte nått

av tidsandan

Senaste kommentarer

Per Acke Orstadius om Skuggan –
Olle Holmberg & Jan Thavenius:
OECD – vår politiska överrock

Mike Walls FD om Lars Lagheim:
Tänk om, tänk rätt när dagens
betygssystem ses över

Kerstin I. M. Holm om Jennie
Sivenbring: Fokus på
måluppfyllelse överskuggar
kunskapsdiskussionen

Hans-Gunnar Liljenvall om Sten
Svensson: Vilse i statistikdjungeln

Boel Vallgård om Sten Svensson:
Vilse i statistikdjungeln

Nikolay Angelov om Sten
Svensson: Vilse i statistikdjungeln

Kjell Arvedson om Jennie
Sivenbring: Fokus på
måluppfyllelse överskuggar
kunskapsdiskussionen

Per Acke Orstadius om Jennie
Sivenbring: Fokus på
måluppfyllelse överskuggar
kunskapsdiskussionen

Taggar

barns rättigheter betyg
bildning decentralisering
demokrati den
konservativa offensiven den
sammanhållna
skolan disciplinering
ekonomism estetiska
läroprocesser flum
forskning
forskningsanknytning
gymnasieskola
internationella
mätningar
kommunalisering kultur i skolan
kunskap
likvärdighet lärande
lärararbete lärares

tillräckligt bra resultat inför domstol. I Sverige har det i högre grad varit fråga om ideologiska kampanjer av typ moralisk upprustning, påminnande om en av de strömningar som i USA buntas samman under rubriken "den nya högern", nämligen den riktning som betonar lydnad och underkastelse under visa värden förknippade med familj, skola, krigsmakt, nation.

I Sverige motsvaras den strömningen sedan slutet av 70-talet av skp, Sveriges kommunistiska parti, f.d. KFML, bland vars anhängare man i början av 70-talet fann de mest trosvisna anhängarna till alternativpedagogiska patentmedicin, elevstyrelse och bort med betygen, men som på senare år lanserat ett motsatt budskap: Folket skall räddas undan det fortskridande förfallet och normupplösningen, vilket åstadkommes genom att onda ledare (Palme, socialdemokratiska skolpolitiker, knarkliberaler och flumpedagoger) byts ut mot goda ledare och genom återupprättandet av en nationell enhetskultur, lika för alla samhällsklasser.

Inom den amerikanska "nya högern" liksom bland yngre svenska moderater finns också en mycket annorlunda strömning, den nyliberala, ibland snudd på frihetliga, statskritiska, kapital- och marknadsdyrkande. Min gissning är att nu, när det allmänt formulerade och något innehållstomma kravet att skolan skall lära ut kunskaper tycks ha spelat ut sin roll, denna nyliberala strömning i stället kommer att ange tonen även i den svenska skoldebatten. Släpp skolorna loss för ett skapande Sverige! Låt hundra blommor blomma! Experimentera! Låt eleverna "välja" skola efter håg och fallenhet, låt skolorna specialisera sig, låt oss få inte bara sjung- och bandygymnasier utan skolor som är bäst på dataundervisning, språk, förberedelser för Handelshögskolan eller Teknis!

Det är främst SAF som har resurser — pengar, ideer, klokt folk — att leda den här kampanjen. Förra året ordnade SAF flera mästerligt regisserade konferenser om skolan, och i SAF:s program "Den stora skolreformen" lyftes Brattebergsskolan på Öckerö fram som föredöme. Ett smörgåsbord av valalternativ, så bör den svenska skolan utformas. (Att det på Öckerö inte var någon tillfällighet vilka elever som valde att sköta fiskodlingen och vilka som valde extrakurs i matematik nämns inte).

Jag gissar att "mångfald", "kreativitet", "initiativ", "fantasi", "företagsamhet", "innovationsanda", "individen", "valfrihet", "frihet" kommer att bli vanliga honnörsord i skoldebatten. Det är sällan någon konst att profetera om nästa strömning. Under hela efterkrigstiden har införseln skett från USA: enhetsskoleprogrammets uppifrånprogressivism, 60-talets utbildningsekonomiska tankar och den utbildningsteknologiska vändningen, 70-talets nya uppsving för progressiv pedagogik, det sena 70-talets basfärdighetsdebatt och moral majority-stämningar, 80-talets nya testväg ..."

(Donald Broady är professor vid Uppsala universitet)

* KRUT – Kritisk utbildningstidskrift – var i över trettio år den enda oberoende tidskriften som granskade och analyserade den svenska

röster lärares tid

lärarforskning lärarrekytering

Lärarytelse

läroplan

marknadsstyrning

matematik nationella prov

omdömen/betyg praktiktäna

forskning **profession**

progressivism

segregation skolan

och livet

Skolpolitik

skolutveckling

styrning teori och praktik

tester undervisning

ungdomskultur valfrihet

yrkesspråk

skolan. Den startades av unga lärare och andra skolaktivister i Stockholm 1977 och under de första decennierna skrev lärare regelbundet i den. Det var en tid då det fanns utrymme för sådant. Tidskriften fick läggas ner 2011, eftersom Kultursverige inte ansåg sig ha råd med en tidskrift som ägnade sig åt Sveriges största kulturinstitution. Det sista numret hade temat "Kunskaps-Hunger". Det var slutet på tidskriftens många år med praktiskt och teoretiskt, historiskt och socialt förankrade diskussioner om kunskap i skolan. En åtminstone på det sättet välsignad tid.

Dela det här:

Kategori: Skolpolitik · Taggar: skolhistoria, Skolpolitik, skolutveckling

Kommentera

E-postadressen publiceras inte. Obligatoriska fält är märkta *

Kommentar

Namn *

E-postadress *

Webbplats

Skicka kommentar

SKOLA OCH SAMHÄLLE

WEBBTIDSKRIFT
ISSN 2001-6727

REDAKTÖRER
Olle Holmberg
Sten Svensson

E-POST
info@skolaochsamhalle.se

© COPYRIGHT

TWITTER

KONTAKTA SKOLA OCH SAMHÄLLE

Ditt namn (obligatorisk)

Din epost (obligatorisk)

Ämne

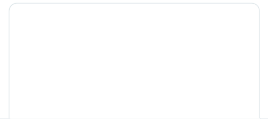
Ditt meddelande

Skola och
Samhälle

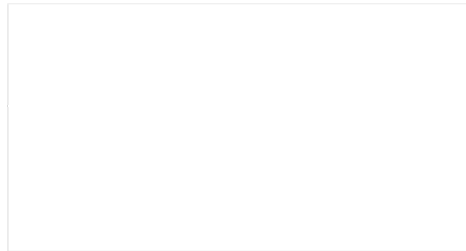
Tweets av [@SkolaSamhalle](#)

SKOL SkolaOchSamh...
[@SkolaSamhalle](#)

Arbetet med "Skuggan"
fortsätter: I början av 2017
kommer Skolkommissionen
med sin... goo.gl/fb/wP5pfK

[Bädda in](#) [Visa på Twitter](#)

Skicka

Copyright © 2016 · All Rights Reserved · Skola och Samhälle
ISSN 2001-6727

5